

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

MOPITLO/PHUPU 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 10.

ELA HLOKO:

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A)
- Meputso ya 0–50 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo
- Mo go diteng, polelo le mongwalelo, le legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO (Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolole go dirwa peakanyo. Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano.	Legato la godimo	28–30 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. - Dikgopolole tša go laetša bohlale, tša go hlohla mabjoko tše di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Peakanyo le tlemagano ke tše di ikgethilego mo go matseno, mmele le mafetšo.	22–24 -Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolole di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolole ke tše dibotsebotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	16–18 -Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolole di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolole ke tše dikaone mo go matseno, mmele le mafetšo.	10–12 -Tlemagano ya dikgopolole ga se ya maleba. -Dikgopolole ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontše boitlhamele. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolole di tšwelela gannyane.	4–6 -Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolole di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolole ga di nepiše hlogo ebile di a ipoletša. -Ga go telanalo le tlemagano ya dikgopolole.
MEPUTSO YE 30	Legato la fase	25–27 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo. -Dikgopolole tša go laetša bohlale, tša go hlohla mabjoko tše di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego. -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolole mo go matseno, mmele le mafetšo.	19–21 -Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolole di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolole ke tše dibotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	13–15 -Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya hlaka gabotse. -Tlemagano ya dikgopolole di a kgotsofatša ebile a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolole di a kgotsofatša mo go matseno, mmele le mafetšo.	7–9 -Molekwa o tšwele tseleng. -Dikgopolole di hlakahlakane. -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolole yeo e tšwelelagoo.	0–3 -Ga go bolelwe selo ka hlogo yeo e filwego. -O tšwele tseleng kudukudu. -Diteng ga di nepiše ebile di hlakahlakane.

POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE		14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto	Legato la godimo	<ul style="list-style-type: none"> -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi. -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi eibile e nonne ka mebolelwana ya go kgahliša. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto. -Polelo e breakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo. 	<ul style="list-style-type: none"> -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e na le maatla, ya segalo sa maleba. -Diphoso tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e breakantšwe gabotsebotse. 	<ul style="list-style-type: none"> -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale. -Segalo ke sa maleba. -Mebolelwana e dirišitšwe go godiša boleng bja diteng. 	<ul style="list-style-type: none"> -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya polelo ke ya motheo. -Segalo le mošito ga se tša maleba. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu. 	<ul style="list-style-type: none"> -Polelo ga e kwešišagale. -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano.
MEPUTSO YE 15	Legato la fase	13	10	7	4	
		<ul style="list-style-type: none"> -Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e breakantšwe ka bokgwari. 	<ul style="list-style-type: none"> -Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Diphoswana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e breakantšwe gabotse. 	<ul style="list-style-type: none"> -Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphoso. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo. 	<ul style="list-style-type: none"> -Polelo ga e kgotsofatše -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se ye kaalo. 	<ul style="list-style-type: none"> -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
SEBOPEGO		5	4	3	2	0–1
Dinyakwa/Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko.		<ul style="list-style-type: none"> -Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhahlošo ya dikgopolole ya maemo a godimodimo. -Tlhahlošo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo. 	<ul style="list-style-type: none"> -Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintilha. -Tlemagano ye botse ya dintilha le dikgopolole. -Mafoko le ditemana di makgethe. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dintilha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dintilha tša maleba ga se tše kae. -Mafoko le ditemana di na le diphoso. -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dintilha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taodišo ga e kwagale.
MEPUTSO YE 5						

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
-Go arabalipotšišo le dikgopololo. -Tatelano le peakanyo ya dikgopololo. -Morero, baamogedi, dinyakwa/dipharologantšo le dikamano.	-Bokgoni bja go arabalipotšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopololo ke tša go laetša bohlale, le go mabjoko. -Tsebo ke ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwi. -Tlemagano ya diteng le dikgopololo ke ya maemo a godimo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo eabile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphoswana di se kae.	-Bokgoni bjo bobotsebotse bja go arabalipotšišo bjoo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopololo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse eabile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphoswana di se kae.	-Bokgoni bja go kgotsafatša bja go arabalipotšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepiš. o eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopololo le dikamano e a kgotsafatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsafatša eabile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphoswana di se kae.	-Bokgoni bja motheo bja go arabalipotšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopololo ga se ye kaalo -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo eabile e thekga sererwa gannyane. -Melao ya sebopego ga se ya šomišwa ka tshwanelo. -Go tlogetšwe dintlhā tše bohlokwa.	-Karabo ya gagwe ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwelele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopololo. -Ditaba di tlhalošwa gannyane. -Sebopego sa setšweletšwa ga se sona.
MEPUTSO YE 15	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu. Maswao le mopeleto.	-Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e nepagetše eabile e tlamegile gabotse. - Go nyakile go se be le ge e ka ba phoswana e tee ya popopolelo le mopeleto.	-Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ga e na diphoswana tša popopolelo eabile e tlamegile gabotse. -Tlolontšu ke ye ntši. -Diphoswana tšeo di lego gona ga di fotoše molaetša.	-Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Diphoswana tšeo di lego gona ga di fotoše molaetša.	-Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu ga di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Popopolelo ga se yeo e nepagetše eabile e tlletše ka diphoswana tšeo di lego gona ga di fotoše molaetša.	-Segalo, retšistara, setaele le tlolontšu ga di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Sengwalo se tlletše ka diphoswana tšeo di lego gona ga di fotoše molaetša. -Tlolontšu yeo e lego gona ga e sepelelana le morero le gannyane. -Molaetša ga o tšwelele le gannyane.
MEPUTSO YE 10					

ELA HLOKO:

- Dintlha tseo di filwego ka tlase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe ke tša go hlaha baswai fela
- Kwešišo ya molekwa ya hlogo yeo a e kgethilego e elwe šedi le ge dintlha tša gagwe di fapani le tseo di filwego

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Balekwa ba ngwale taodišo ya mantšu a 400–450 ka hlogo e tee ya tseo di filwego. Ba ka ngwala ka mehuta ye e latelago ya ditaodišo: Taodišokanegelo, taodišotlhaloši, taodišokgadimo, taodišokahlaahlo, taodišongangišano goba tswalano ya tšona.

1.1 ... ruri e bile mohlohleletši wa mmakgonthe

Go letetšwe gore molekwa a laetše gore mohlohleletši wa mmakgonthe ke mang le gore tlhohleletšo ya gagwe e amile maphele a batho bjang.

[50]**1.2 Bohlale bo tšwa lebading**

Go letetšwe gore molekwa a bolele ka fao a ithutilego ka gona go tšwa diphošong tša gagwe.

[50]**1.3 Dipolao ka Afrika-Borwa ke tlhobaboroko**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tsela ye dipolao ka nageng e lego bothata ka gona.

[50]**1.4 Tiragalo ye e fetošitšego bophelo bja ka**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tiragalo e tee yeo e dirilego gore a fetole bophelo bja gagwe le gore e bo fetotše bjang.

[50]**1.5 Mekgwanakgwana ya go iphediša e thiba letšatši**

Go letetšwe gore molekwa a laetše ka mo go nago le mekgwanakgwana ye mentši ye batho ba ka iphedišago ka yona.

[50]**1.6 Go oketšwa ga ditheko tša madila go ka fokotša tšhomisompe ya ona. Dumela goba o ganetše.**

Go letetšwe gore molekwa a tšee lehlakore la go dumela goba go ganetša go laetše ka fao go oketšwa ga ditheko tša madila go ka fokotšago goba go ka se fokotšego tšhomisompe ya madila.

[50]

Tlhathollo ya ditšweletšwa tša go bonwa e akaretša mehuta ya ditaodišo ka moka. Molekwa o ikgethela seswantšho gomme a ngwala taodišo ka mohuta woo a o nyalantšago le seswantšho seo.

- 1.7 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A tšweletše bohlokwa bja go seketsa ka bophara. [50]
- 1.8 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A laetše ka mo thuto e ka dirago gore motho a fihle maemong a godimo bophelong le ka moo go hloka thuto go ka dirago gore a se be le tšwelopele. [50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: **50**

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2****2.1 LENGWALO LA SEMMUŠO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwalele moruti wa kereke ya gaboneng lengwalo la go kgopela go tsena taba ya batswadi ba gagwe ka bogare.

- Retšistara le segalo e be tše di fodilego, tša semmušo.
- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya mongwadi/moromedi
- Maemo a moamogedi/moromelwa le atrese
- Madume
- Hlogo ya taba
- Matseno
- Diteng e be tša go tšweletša kgopelo mabapi le go tsena taba ya batswadi ka bogare.
- Tšhomisopolelo, tlrtlontšu le maswaodikga e be tša maleba.
- Mafelelo/bofelo le leina:
- Ka boikkobetšo
Wa lena
Masekwameng H

[25]

2.2 EMEILE

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa bjalo ka mongwaledi wa bafsa a ngwalele modirelaleago emeile ya go mo lemoša ka bothata bja bana ba ba dulago ba nnoši motseng wa gab.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Atrese ya emeile ya moromelwa
- Hlogo ye e laetšago lebaka la go romela emeile.
- Madume/matseno e be a makopana a semmušo.
- Diteng e be tša maleba tša go lemoša modirelaleago ka bana bao ba dulago ba nnoši.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Segalo e be sa maleba.
- Tšhomisopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mafelelo/Bofelo e be boitsebišo bja mongwadi ka botlalo.

Mohlala:

Ke nna/Wa lena

Masia TT

[25]

Mohlala wa Emeile:

Go ya go: Emeile ya moromelwa (mahlodi.t@dsd.gov.za)

Cc:

Bcc:

Hlogo: Lebaka la emeile (Temošo ka bana bao ba dulago ba nnoši)

Madume: Laetša tlhompho (bjalo ka Mohlomphegi)

Mmele: Diteng tša emeile

- Matseno
- Hlaloša ditaba ka botlalo.
- Thumo/Mafetšo.

Lefoko la go tswalela:

Boitsebišo bja mongwadi ka botlalo.

2.3 TŠA BOPHELO BJA MOHU

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a bontšhe gore mohu o šometše lapa la gabo le maikarabelo a gagwe.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Leina le sefane sa mohu
- Batswadi ba mohu
- Lefelo le mohu a belegetšwego go lona.
- Letšatši la matswalo a mohu
- Dithuto tše mohu a di fihleletšego.
- Go laetšwe gore mohu e be e le mothuši wa ka lapeng.
- Ditiro tše botse tše mohu a gopolwago ka tšona.
- Letšatši le a hlokofetšego ka lona.
- Go laetšwe gore mohu o hlokofetše ka morago ga bolwetši bjo bokopana.
- Meloko ya kgauswi ye mohu a e tlogetšego.
- Lefoko la taelo
- Mohlala: Robala ka khutšo.
- Mohu a ka laelwa ka sereto.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomisopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Go ngwalwe ka motho wa boraro, ka lebaka le le fetilego.

[25]

2.4 POLELO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše maikemišetšo a polelo ya gagwe, e lego go fa polelo mabapi le go thakgolwa ga protšeke ya mohlagase.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Matseno, mmele le mafelelo/thumo
- Matseno e be a a gogago šedi ya batheeletši
- Diteng di be mabapi le go thakgolwa ga protšeke ya mohlagase.
- Go šomišwe mafoko a makopana a dikgopololo tše bonolo.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomisopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.5 ATHIKELE YA KGATIŠOBAKA

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale athikele mabapi le go lemoša setšhaba ka go utswiwa ga bana ba basetsana le go kgala taba ye.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go be le hlogotaba
- Laetša leina la mmegi.
- Efa dintlha ka boripana le ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete.
- Ngwala ditaba tše bohlokwa fela.
- Diteng di lebane le go lemoša setšhaba mabapi le go utswiwa ga bana ba basetsana le go kgala taba ye.
- Athikele/ Taodišwana ya gago e tsoše kgahlego le go hlohleletša mmadi.
- Šomiša retšistara le polelo tše semmušo.
- Tšhomiso ya gago ya polelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

Sebopego

- Leina la kgatišobaka, letšatšikgwedi (Lebone, Hlakola 2025)

- Hlogo

- Leina la mmegi

- Tšhomiso polelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.6 PEGO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale pego mabapi le diphadišano tša dipapadi tše sedikothuto.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go be le hlogotaba.
- Go tšweletšwe bokamorago/boithekgo.
- Go laetšwe leina la moamogedi le mmegi. Mohlala: E ya go: E tšwa go: le atrese ge go hlokega.
- Letšatšikgwedi le laetšwe.
- Diteng di lebane thwii le tabakgolo. Mohlala: Diphadišano tša dipapadi tše kgwele ya maoto tše sedikothuto.
- Go ngwalwe ka lebaka le le fetilego.
- Go šomišwe mahlaodi le mantšu ao a tsošago maikutlo go tšweletša dikgopololo.
- Retšistara le polelo e be tše semmušo.
- Tšhomiso polelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
- Mmegi a laetše ditšhišinyo mabapi le tlhohleletšo ye barutwana ba e filwego.

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 50
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100